

BIULETYN OGRODÓW BOTANICZNYCH NR 4, 1959

JAN AUGUSTYNOWICZ

ROŚLINY WRZOSOWATE WE WROCŁAWSKIM OGRODZIE BOTANICZNYM

(Dokończenie)

Niepomyślne warunki i brak jakiejkolwiek do roku 1949 opieki — poza uprzednio opisanymi kilkunastoma starymi okazami różaneczników i azalii — przetrzymały także i inne gatunki z rodziny wrzosowatych.

Z rodzaju *Erica* L. na przykład rozrósł się silnie piękny wrzosiec alpejski (*Erica carnea* L.). Rośliny wysadzone w ubogiej ziemi na pełnosłonecznym i suchym stanowisku zakwitają corocznie w końcu lutego lub na początku marca, zwabiając pierwsze wychodzące z uli pszczoły. Wrzosiec ten osiąga we Wrocławiu wysokość około 20 cm, tworząc niskie i zwarte zarośla. Znosi on dobrze nawet większe ilości wapnia w glebie. Z wielu znanych odmian tego gatunku rośnie we Wrocławskim Ogrodzie var. *vivellii* hort. o czerwonych liściach i ciemnych kwiatach.

Erica cinerea L. i *E. tetralix* L., uzyskane w ciągu dwu lat z wysiewu, rosną na tym samym stanowisku i rozwijają się dobrze pomimo skrajnej suszy. Z gatunków zachodnich cenną rośliną jest angielska *E. vagans* L. o licznych, drobnych, różowych lub białych kwiatach, zebranych w długie i gęste kwiatostany. Wrzosiec ten zakwita dopiero w sierpniu; osiąga on około 30 cm wysokości i rośnie dobrze w piaszczystej ziemi, zasilonej jedynie torfem i liściówką. Mimo słabego okrycia w ciągu ostatnich trzech zim nie zanotowano żadnych uszkodzeń mrozowych. Z innych gatunków starano się zaaklimatyzować hiszpańską *E. ciliaris* L. o silnie orzęsionych liściach i dużych, różowych kwiatach. Rosła ona i kwitła dobrze przez trzy lata, nawet po ostrej zimie 1956/57 r. pozostały przy życiu dwa okazy. Przy zastosowaniu właściwego okrycia na zimę i wyborze szczególnie ciepłego stanowiska — należałoby gatunek ten wypróbować również w innych naszych ogrodach botanicznych, gdyż dzięki swym dużym kwiatom jest to roślina bardzo efektowna. Dwukrotnie wysadzaliśmy w naszym ogrodzie skalnym wysokie śródziemnomorskie *E. mediterranea* L. i *E. lusitanica* Rud. Temperaturą krytyczną dla obu tych gatunków okazało się —20°C; poniżej tej temperatury wymarzają one nawet pod silnym okryciem. Nieco niższą temperaturę znosi piękny wrzosiec św. Daboeka — *Daboecia cantabrica* (L.) K. Koch. o pięknych, dużych, różowych lub białych kwiatach. Rozwijał się on dobrze do wyjątkowo mroźnej zimy 1956/57 roku.

Do całkowicie zimotrwałych, odpornych i godnych rozpowszechnienia roślin należą amerykańskie kalmie. Na przykład kilkumetrowej wysokości *Kalmia latifolia* L. cieszy się opinią najpiękniejszego krzewu Ameryki Północnej. Gęste, ciemnozielone jej ulistnienie znika niekiedy pod masą jasnoróżowych, 2,5 cm szerokości i bardzo oryginalnych w budowie kwiatów. Odgięte na zewnątrz pręciki z umieszczonymi w zagłębieniach płatków korony pylnikami — przy słabym nawet dotknięciu wyprostowują się błyskawicznie.

Metrowej wysokości *K. angustifolia* L. tworzy liczne, jednocentymetrowej średnicy kwiaty o pięknej różowej barwie. Roślina ta jest mało wymagająca i wykazuje dużą żywotność na swym półcienistym stanowisku. Pełna zimoodporność i łatwość uprawy obu tych zimozielonych gatunków zdają się nie podlegać żadnej wątpliwości.

Nieco słabiej od kalmii rozwija się stary okaz *Ledum groenlandicum* Oed., o szerszych od rodzimego bagna (*L. palustre* L.) — liściach i nieco większych kwiatach. Rośnie on jednak we Wrocławskim Ogrodzie na prawie suchym stanowisku, a więc w niezbyt pomyślnych dla siebie warunkach.

Wczesnym i obfitym kwitnieniem odznacza się wyrastający do 2 m wysokości *Pteris japonica* (Thunb.) D. Don. Roślina ta nawet bez kwiatów stanowi prawdziwą ozdobę ze względu na gęste, lśniące ciemnozielone ulistnienie i piękny pokrój. Ostre zimy nie powodują uszkodzeń mrozowych.

Kwiaty o podobnych kształtach, wąskie i długie posiada *Leucothoë catesbei* (Walt.) Gray z Ameryki Północnej. *Leucothoë* tworzy niskie, rozłożyste krzewy o pięknym pokroju i o długich, lśniących, zimozielonych liściach. Kwitnie biało w kwietniu i w maju, żadnych uszkodzeń zimowych dotąd nie zanotowano. Oryginalnym krzewem jest również amerykańska *Zenobia pulverulenta* (Bartr.) Pollard. Jest to gęsta, dwumetrowej wysokości roślina, o dużych, białych podobnych do konwalii kwiatach i półzimozielonych, sinawych liściach. Kwitnie ona już w kwietniu i mimo ekspozowanego stanowiska rozwija się dobrze nie wykazując uszkodzeń mrozowych.

Rodzaj *Gaultheria* L. reprezentowany był dotąd przez niski, płozący i tworzący liczne rozłogi krzewik — *Gaultheria procumbens* L. Ten zimozielony gatunek posiada jedynie około 15 cm wysokości, w zimie pokryty jest pięknymi czerwonymi owocami o smaku terpentyny. Rozwija się szybko w ogrodzie skalnym na cienistym stanowisku w zwykłej ziemi, przyprawionej torfem i liściówką. Zimoodporność (w ciągu 4 lat) dotąd całkowita. Ostatnio wysadzono wyższe, pokrewne krzewy: amerykańską *G. Shallon* Pursh. i japońską *G. miqueliana* Takeda.

Chilijska *Pernettya mucronata* (L.) Gaud. rośnie na razie dość dobrze (3 lata) na podobnym jak *Gaultheria* stanowisku, pod lekkim okryciem zimowym. Niski (do 50 cm) zimozielony krzewik odznacza się pięknym ulistnieniem.

niem i pokrojem, w zimie pokrywa się masą drobnych, białych lub czerwonych jagód.

Jedna z wielu amerykańskich «blueberry» — *Vaccinium corymbosum* L. osiąga we Wrocławskim Ogrodzie jedynie 1 m wysokości, w warunkach naturalnych natomiast dochodzi nawet do 4 m. Rośnie co prawda na nietypowym, zbyt suchym stanowisku i owocowała dotychczas zaledwie jeden raz i to w szczególnie wilgotnym roku. Liście tej borówki zabarwiają się jesienią na czerwono i żółto.

Największą natomiast suszę i pełne słońce dobrze znosi płożąca się, zimzielona *Arctostaphylos nevadensis* Gray. Stary, pojedynczy krzew zajmuje na alpinarium ponad 1 m² powierzchni, kwitnie jednak i owocuje słabo.

ALEKSANDER LUKASIEWICZ

RYTMIKA ROZWOJOWA ZYGOPHYLLUM FABAGO L.

Ogród Botaniczny Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza

Do napisania kilku uwag na temat biologii parolistu wschodniego skłonił mnie fakt, iż w niektórych publikacjach botanicznych figuruje on jako roślina jednoroczna (np. w «Roślinach Polskich» W. Szafera roku 1953, w «Illustrierte Flora von Mitteleuropa» G. Hegiego), w innych natomiast pracach podawany jest jako bylina (np. Flora ZSRR t. XIV). Dla nas znajomość właściwości biologicznych tego gatunku ma pewne znaczenie także i z tego względu, że podawany jest on z okolic Sandomierza jako roślina dziedzicząca. Obszar jego naturalnego występowania rozciąga się natomiast od strefy śródziemnomorskiej (Hiszpania, Afryka północna), poprzez Małą Azję, Kaukaz, Mezopotamię i Persję aż do Azji środkowej, gdzie występuje na stepach i półpustyniach oraz na solniskach.

W naszym klimacie rozwój tego gatunku przedstawia się następująco. Młode siewki wytwarzają słabo rozgałęziony, ekstensywny system korzeniowy z nielicznymi, cienkimi korzonkami. W ciągu całego okresu wegetacyjnego roślina powiększa się, lecz po raz pierwszy zakwita dopiero w latach następnych (w uprawie zwykle dopiero w trzecim lub czwartym roku życia). U dorosłych osobników system korzeniowy składa się ze stosunkowo nielicznych, mięsistych korzeni, powstałych w wyniku rozgałęzienia się korzenia pierwotnego. Rosną one przeważnie pionowo lub ukośnie w głąb, osiągając w starszym wieku ponad jeden metr długości. Korzeń główny może wykazywać w najgrubszej swej części około 5 cm średnicy. Zewnętrzna barwa korzeni jest oliwkowa. Corocznie wiosną na mięsistych korzeniach wyrastają nieliczne, białe włosniki, które obumierają po przekwitnięciu